

Abonamintul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un ă sir ă garmond: odată 7 cr., a dóua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., și de fie care publicățiune timbru de 30 cr.

Tot ă ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii»

în
Blași ă.

Anul ă III.

Blași ă 13 Mai ă 1893.

Numérul ă 19.

Minimul ă salariulul învățătóresc ă.

Precum este cetitorilor ă nostri cunoscut ă, proiectul ă de lege pentru ridicarea minimului salarelor ă învățătóresci la suma de 300 fl. v. a. a trecut ă deja prin casa deputăților după o dezbateră nu prea îndelungată și nici prea infocată. Împrejurarea ă acestă este în unele privințe fórtă instructivă pentru noi.

Precum s'au putut ă cetitorii convinge și din textul ă proiectului propus ă de guvern ă, și din amendamentele făcute în casa deputăților la acel ă proiect ă, autonomia confesiunilor ă asupra șcólelor ă prin acest ă proiect ă devenit ă lege va fi mai tare jignit ă decât ă prin ori ce lege de mai înainte.

Și totuși mirare, confesiunile protestante, atăt ă de jaluse de autonomia lor ă, au făcut ă proiectului acestuia prin deputății proprii opusățiune putem ă díce neînsemnată. Lucrul ă acestă s'ar páre neînțeligibil ă, dacă ne aducem ă aminte, ce opusățiune energic ă au făcut ă confesiunile protestante la timpul s'e ă proiectului de lege cu privire la reforma șcólelor ă medii, prin care autonomia confesiunilor ă nu era așa tare vătémată ca prin proiectul ă salarisării minimale a învățătórilor ă poporali.

Lucrul ă acestă însă își are esplicarea sa firéscă. Protestanții augustani și helveticii nu se tem ă, că autonomia lor ă cu privire la șcóle va suferi ceva prin nóua lege. Căci mai întâi ă pentru ei minimul ă de 300 fl. nu este așa mare, cât ă poporul ă lor ă preste tot ă mai în-

aintat ă, mai disciplinat ă și mai insufletit ă de progres ă să nu-l ă potă produce fără multă încordare. De aceea ei și speréză, că numai în casuri fórtă rari vor ă fi siliți a recurge la ajutoriul ă statului. De altă parte ei speréză póte cu temei ă, că chiar și dacă vor ă recurge la ajutorul ă statului, față cu ei statul ă totuși va aplica legea cu blândetă și bunăvoință.

Nu așa stă însă lucrul ă cu noi.

Pentru noi și minimul ă de 200 fl. încă a fost ă prea mare. Eră minimul ă de 300 fl. ne póte pricinui griji și necasuri fórtă mari. Este mai mult ă o frasă, că poporul ă nostru este în privința materială așa de miser ă, cât ă să nu-i fie posibil ă sa ă de loc ă sa ă numai fórtă cu gre ă a ridica salariul ă învățătóresc ă la suma de 300 fl. cel ă puțin ă în parochiile, în cari numérul ă sufletelor ă se urcă la câteva sute. În colónele foii nóstre am ă fost ă arătut ă odată, că numai din procentele capitalului, ce-l ă varsă poporul ă nostru în un ă singur ă comitat ă în un ă singur ă an ă pe alcohol ă, și-ar puté plăti pre toți învățătórii poporali din acel ă comitat ă. Și totuși alcoholul ă nu este nici o lipsă neîncunjurată de viață, nici o recerință socială imperativă. Afară de aceea cea mai mare parte a poporul ă nostru dela sate este proprietari ă de pămint ă și nu lucrătóri cu díua, cari tráesc ă numai din mână în gură. Acum a díce, că un ă popor ă proprietari ă de pămint ă în o parochie de câteva sute de suflete din

causa meseriei nu este în stare a-și plăti învățătóriul ă poporal ă cu minimul ă de 300 fl. v. a., totuși este prea mult ă.

Causa adevérată, pentru care minimul ă de 300 fl. ne póte cauza griji și necasuri multe, este de a se căuta nu în miseria poporul ă nostru, ci cu totul ă airea. Și în special ă în indolența, nedisciplinarea și lipsa de însufletire la poporul ă nostru față cu cauza culturală. Că de ce e capabil ă un ă popor ă însufletit ă de o causă, chiar și dacă e în adevér ă miser ă, și nu numai la páreră ca poporul ă nostru, ne dovedesc ă social ă-democrații din Germania. Ei nu sunt ă proprietari de pămint ă și nici barém de case. Tótă averea lor ă stă în dóue brațe lucrătóre. Și ei totuși susțin ă o multime de societăți și reuniuni bine organizate, propagă o literatură socialistă impunétóre, și nutresc ă o jurnalistică, ce emuléză cu a aristocratilor ă imbuibați în avere.

Și cumcă nu miseria poporul ă nostru va fi cauza îngrijirilor ă și necasurilor ă, ce ni-le va aduce minimul ă salariulul ă învățătóresc ă de 300 fl., se va vedé îndată după aplicarea legii. Unde poporul ă nu va ridica salariul ă acestă la minimul ă de 300 fl., il ă va ridica statul ă. Însă din banii cui? Tot ă din ai poporul ă. Deosebirea va sta numai în aceea, că dacă poporul ă il ă va ridica de bună voe din al ă s'e ă, atunci el ă va fi domn ă preste șcóla; eră dacă nu-l ă va ridica, il ă va ridica statul ă, tot ă din averea po-

Feuilleton.

Dóue inele.

I.

(Continuare).

Frumósă mirésă era dec ă în societatea unei muferi, la care privia ca la o ființă, ce e cu mult ă mai înaltă decât ă ea însăși. Căci deși caracterul ă ei era încă puțin firm ă și conceptul ă ei despre datorințele casnice era încă debil ă, totuși scia să simțéscă un ă fel ă de pietate copilărescă și să admire ceea ce nu cuprindea.

„Căt ă de frumos ă te-ai aranjat ă în cetatea asta frumúșică!“ díse cătră Henrieta, după ce cunoscința lor ă s'a făcut ă mai intimă.

„E ă cerc ă a întări cortul ă me ă cât ă se póte de bine în locul ă, în care me chemă datorința de soție, și-l ă descompun ă cu bucurie, îndată ce provedința chemă pe bărbatul ă me ă într'alt ă loc ă.“

„O, e ă n'as ă avé curajul ă de a me aședă undeva, unde as ă fi sigură, că nu voi ă puté să rămân ă. N'as ă afla întru nimica nici o plăcere, tóte mi-ar fi nesuferite, și as ă ruga pe bărbatul ă me ă să — abđică.“

Dna Bléville privia suridénd ă la rubinul ă cel ă încunjurat ă de diamanți, pe care-l ă purta tinera blondină acum de câteva s'eptémăni.

„Inelul ă de mirésă,“ díse ea veselă, „nu e inelul ă de cununie. El ă grăesce numai de omagi ă, de promisi ă dulci, de sperări pline de bucurie. Mai apoi vei a ă, ce va grăi inelul ă de cununie.“

„Ce grăesce el ă? Te rog ă, spune-mi-le, că aflu într'insele un ă interes ă fórtă mare.“

„Inelul ă de cununie, dšóră dragă, încă nu-și descopere îndată la început ă tainele sale și mai întâi ă saménă fórtă cu inelul ă de mirésă. El ă grăesce despre femeii tinere îmbetate de fericire, ne spune, că noi suntem ă persónele principale, în jurul cărora se învrt ă tóte, că tinerețele nóstre și grația, în care ne îmbracă ele, ne scie scuti de urt ă, amărăciune și desamăgiri mici. Da, dšóră dragă, la început ă ai sta să provoc ă chiar ă și nefericirea, să se apropie de viața casnică.“

Măgdalină privia la inelul ă s'e ă de mirésă, și gândurile ei sburăt ă în Anglia. Apoi díse încetșóru: „Adevérat ă e, că lunile de miere sunt ă așa de frumúșe?“

„Nu te da în privința asta pradă amăgiri ă. Lunile acelea sunt ă frumúșe numai atunci, dacă n'are să urmeze după ele ne-

păsare rece. În o căsătorie fericit ă începutul saménă mai mult ă cu o siguritate dulce, carea va ținé pururea.“

„Și ce mai díce inelul ă de cununie după aceea?“

„Apoi începe a grăi altcum, mai serios ă, și ne spune din cuvint ă în cuvint ă, ce avem ă să facem ă, pentru ca să ne ținem ă la înălțimea chemării nóstre.“

„Cum așa la înălțime? — Dór ne mărităm ă pentru a fi fericite, asta e totul ă.“

„Nu, dšóră Măgdalină, asta nu e totul ă. Inelul ă de cununie îți va spune în decursul ă timpului, cât ă de necesar ă este spiritul ă de jertfă, și anume nu numai pentru fericirea familiei, ci și pentru fericirea dtale proprie.“

„Spiritul ă de jertfă! El ă este una cu jertfa, și apoi dór nu ne mărităm ă pentru a ne jertfi. Din contră! Altcum ar fi mai bine a rămáné fată b'ețrănă.“

„Răbdare, dšóră dragă, nu judeca înainte de vreme. Dta ești mirésă și stai încă sub fufurința rubinului dtale celui minunat ă. Preste un ă an ă sper ă să ne revedem ă, și atunci imi vei povesti, dacă nu ă-grăit ă inelul ă de cununie altcum și nu cum îți grăesce acum cel ă de mirésă.“

„Ți-o voi ă spune, dna mea, căci me-

porului, domnă însă preste școlă nu va fi poporul, care o va susține și atunci din ală seă, ci va fi statul.

Ce însemnă însă aceea, că statul va fi domnă preste școlele, cari totuși poporul nostru le va susține și după ce noul proiect de lege va ajunge lege? Se pte întâi și mai întâi prevedea, că totă administrațiunea școlastică de stat va tinda în acolo, ca să lătescă limba magiară în detrimentul limbii românești. Că lucrurile se vor pute desvolta până acolo, câtă poporul să se magiarizeze, nu ne temem. Școlă poporală singură este un factor preamăic, ca singur să pta desnaționaliza pre un popor ca ală nostru, care locuiește în masse compacte ținuturi întregi.

Statul însă n'are Dumneșu, nici religione. El de lucrurile acestea, nu voește să știe. De aceea totă administrațiunea școlastică de stat va fi saă indiferentă saă chiar inamică față cu religionea. Și așa se pte prevedea cu siguritate, că generațiunea, ce va eși din școle administrate de stat în măsura prevădută în proiectul de lege trecut de ja prin casa deputaților, va fi o generațiune saă indiferentă, saă chiar inamică față cu biserica și religionea. Și în acăsta stă pericolul celă îngrozitor al noului proiect de lege de jumătate ajuns de ja lege.

Dacă proiectul acesta și pentru protestanți ar fi ascuns în sine pericolul, ce-lă ascunde pentru noi, atunci ei de bună samă ar fi făcută opusețiune pe viață pe mörte. Ei însă, încreduți în disciplina, spiritul clară vedători și însuflețirea poporului lor, nu se tem, că statul va pute pune mâna pe școlele lor cu ajutorul noului proiect.

Afară de aceea noi nu putem ca ei conta la nici o blăndeță și bunăvoință în aplicarea legii.

Ce ne mai rămâne dară? Nimic decătă disciplinarea poporului, stărnirea

simțului de jefă și de datorință religioasă și națională în elă față cu cauza școlastică, deșteptarea lui, ca să înțelgă, că dacă va implini legea elă de bună voe, elă va fi domnă preste școlă lui, altcum totă elă va purta sarcina școlăi, domnă însă preste ea va fi altulă fără durere nici de credință nici de limba lui.

Prin multe locuri cestiunea noului proiect de lege pentru biserica noastră este cestiune de a fi saă a nu fi. A cui va fi școlă, ală aceluia va fi poporul în generațiunile următoare. Va fi școlă a statului, poporul nu va mai fi ală bisericeii.

Acum se va arăta, câtă putere de viață este în poporul nostru, și câtă de mare este puterea morală în clerul nostru și influința lui asupra poporului, cândă e vorba de a-lă mântui de celă mai mare pericol din timpulă mai nouă.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Maă mulți membri de ai casei magnaților și de ai corului episcopescă au ținută Duminecă și Lună conferințe în palatul contelui Maurițiu N. Esztherházy. Scopul conferințelotă a fostă a statorni modulă de procedea în afacerile politice bisericești. Precum anunță unele fol din capitală, s'a hotărît, că în cestiunile politice-bisericești totă membrii catolici ai casei de sus să fie solidari, în alte cestiuni însă li-se lasă libertate deplină.

În Germania deputații catolici încă au luată angajamentul de a purcedea solidari la începutul numai în cestiunile bisericești; dară mai târziu s'au unită și în alte cestiuni, dândă nascere partidei centrului, care adă este cea mai puternică în cameră. Amă dori, ca hotărârea magnaților să conducă și în Ungaria la formarea unei partide catolice, care nu numai în cestiuni bisericești, ci

în tôte cestiunile politice să dea lucrurilor o direcțiune mai sănătoasă.

În ședința din 9 a. c. s'a prezentat în casa magnaților maă întregă episcopatulă catolică. A vorbit episcopul Schlauch contra tendințelor guvernului de a vătma drepturile bisericeii.

Roma.

Diferința de maă mulți ani între Vatican și Portugalia, escată din cauza ierarhiei catolice în India, se pte considera de aplanată. Anume Portugalia se gera de patron ală catolicilor din India, fără însă a-și implini datorințele de patron. Vedendă Scaunulă Apostolică, că lucrurile de acolo așa nu merg, după cum ar trebui să mērgă, a numit ună delegată apostolică pentru India cu reședința în Bombay. Portugalia și-a explicată procedura Scaunului Apostolică, ca și cum acesta ar protegia în India interesele Angliei în detrimentul Portugaliei, și așa s'a născut conflictul, care a dus maă până la întreruperea raporturilor diplomatice. Precum se anunță, în curendă se va subscrie ună concordată între Vatican și Portugalia cu privire la misiunile catolice din coloniile portugeze din India și din Africa.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea proiectului de lege despre salarisarea învățătorilor s'a terminată fiindă proiectul primit și în a treia cetire. În decursul debaterii s'au făcută multe modificări în textul original ală proiectului, dar tôte modificările făcute suntă în defavorul confesiunilor și naționalităților. Minimum de 300 fl. s'a primit de majoritatea camerei, s'a hotărît însă, ca adausele quinquenale să nu fie numai de 30 fl., cum proiectase guvernul, ci de 50 fl., așa câtă ună învățător, care începe cu salariul de 300 fl., la 25 ani de servițiu

simtă atrasă cătră dta. Verișora mi-te-a descris așa, precum ești, și eu vedă, că dta știi să-ți creezi fericirea cu ceea ce ai tocmai îndemână. Cine te-a învățat știința asta?"

"Inelulă meu de cununie."

"Totă numai inelulă de cununie! Voiă aștepta dar, până imi va grăi acesta, ér până atunci imi va maă șopti rubinulă încă multe vorbe dulci și promițetore de fericire."

"Ascultă-i vorbele, dșora mea. Dta ai inimă bună și maă târziu vei asculta bucurost și adevărurile, cari ți-le va împărtăși celalaltă inel."

Măgdalină privi la dna Bléville cu mirare. Tineră dmnă era așa de serioasă și deodată totuși și așa de cu voe bună, și mirăsa lui George cerca să o ghicēscă, precum ghicēscă o ghicitoră. Ea dīse cătră verișoră-sa:

"Fericirea prietinelă tale mi-se pare a fi cam înorată. Imi vine să o privesc de resignare."

Vedeva era voișă, pentru că verișoră-sa a aflată cu mintea ei adevărul. O lăsa adese ori singură cu dna Bléville.

Așa trecură iute cele optă zile. Părăsără Meauxulă, și Măgdalină avea cu o prietină maă multă.

Ana o duse acum la Trois-Ponts, ună sată solitară. De ja și numai împrejurarea asta ajungea, pentru ca să preocupe pe tineră fată în contra modulă de trai, care-lă puteau observa cei din castelulă de acolo.

"Ce pte să facă omulă în cuibulă ăsta?" întrebă ea pe verișoră-sa.

"Vei vedea cu ochii tăi traifulă, care-lă trăește buna mea Iulie. Ea de locă nu e nefericită."

"Cătă de bine trebuie că dörme omulă acolo," dīse Măgdalină. "Tăcere, singurătate, nici o petrecere șgomotōsă! Spre norocirea mea eu nici odată nu voiă avă să ședă la țară. Acolo te ruginesci formală. Da, vomă vinde dominiulă!"

Pacnică locuitoră ai casteluluiă au trimisă o căruță la gară. Ea era în depărtare de optă kilometri dela castelă. Pe drumă Măgdalină se informă dela verișoră-sa despre familia Blondel.

"Voiă să-ți poseză familia întregă, Măgdalino dragă. O am totdeuna înainte ochiloră, căci iubescă nu numai pe Iulia, ci și pe bătrânii și pe urmașii ei."

"Bătrânii și urmași? Dör nu e de ja bunică?"

"Iulia e noră, soție, mamă și bunică. Ea este sufletulă casei, ea pörtă tôte grijile casei."

"Dumneșulă meu! Trebuie că e o mulere forte serioasă. Mē cuprinde frică. Nu voiă pute să converseză cu ea nici odată așa, precum am conversată cu dna Bléville."

"Să n'ai nici o grijă! Iulia e de patru decă de ani, are o fantasie vie, ună spirită tinerescă și ună sufletă senină, și îți va plăcea de ea."

"O dmnă așa de superioară trebuie că e forte severă."

"Nici de cum. Adevărata superioritate e umilită, fiindă-că se apropie de frumos. Te vei simți forte bine în casa ei."

"Trebuie că e forte cuminte."

"Sigur. În absența soțului ei ea este capulă familiei."

"Absenteză bărbatulă ei adese ori?"

"Da, de multe ori și multă timp. Bărbatulă ei e marinariu."

"Pentru Dumneșu! Cum se pte mărta cineva după ună marinariu?"

"Spre norocirea marinariiloră nu gândescă tôte fetele ca tine. Dta Blondel e căpitanulă unei năi, și cândă împrejurările flă aducă pe timpă scurtă acasă, Iulia e fericită."

"Și cândă elă petrece pe la antipodi?"

"Atunci îi scrie, și epistolele ei flă facă să petrecă cu gândulă acasă la ai lui. Soție-sa îi împărtășește tôte cele ce potă să-lă facă bucurie, și trece cu pēna ușoră preste necasurile sale."

"Ce mulere admirabilă! Și socrulă ei ședă laolaltă cu ea?"

"Da. Socrulă ei nu pte umbla."

"O, ce lucru tristă!"

"Da, forte tristă. Soția lui e bătrână și obosită de viață. Grijea, de care are lipsă bărbatulă ei, ar fi mistuită în curendă, de cumva scumpa mea Iulie, carea e bunătatea

va avé 550 fl. v. a. Altă dispoziție îngreunătoare pentru popor este, că acolo, unde salariul se plătește în naturale, dacă învățătorul nu e mulțumit cu naturalile oferite, să fie îndreptățit a pretinde, să i-se solvască salariul în bani numerați. Mai mare pericolul cuprinde însă alinea adausă la § 12, după care ministrul de culte este autorizat a preface în școle de stat acele școle profesionale, cari nu pot corespunde prescrișilor legale, decât numai prin ajutoare mai mari dela stat. La § 12 s'a adaus, că acea școla confesională ori comunală, dela care au fost amovați doi învățători unul după altul, ministrul de culte să o potă preface în școlă de stat. Nimic însă nu caracterizează mai lămurit neîncrederea și chiar frica, ce o au părinții patriei de naționalități, că alinea adausă la § 13, prin care se esplică, ce fapte se pot considera contrare statului. Se dice în această alineă: Ca direcțiune contrară statului se pôte considera cu deosebire ori ce faptă îndreptată contra constituțiunii, caracterului național, unității, neatfirării sau întregității teritoriale a statului, mai încolo contra aplicării determinate prin lege a limbii statului, — întâmplându-se aceea în localul de instruire sau afară de acela, ori pre teritoriul altui stat, prin cuvânt viu, prin presă, prin tipuri, desemnuri, prin cărți de școlă ori prin alte mijloce de învățămînt.

Germânia.

Desbaterea asupra proiectului militar în a doua cetire s'a început în 7 a l. c. Guvernul prevedându, că nu va puté reeși întru toate cu proiectul său, s'a învoit să se facă în acela mai multe modificări, propuse de deputatul din centru br. Huene. Deosebirea între proiectul guvernului și propunerea lui Huene stă în aceea, că s'ar fi redus efectivul de pace cu 13.800 de oameni, asemenea și numărul recruților avea

să scadă, prin ce s'ar fi redus și cheltuielile militare cu 4—6 milioane la an.

Majoritatea camerei nu a primit nici proiectul modificat prin propunerea lui Huene, ci la votarea nominală cu 210 contra 162 voturi l'a respins. Cancelariul imperiului, contele Caprivi, îndată după votare a cetit rescriptul împărătesc, prin care parlamentul se declară disolvat. Alegerile nouă sunt scrise pre 15 Iuniu.

Anglia.

Se pare că luna acesta este luna meetingurilor. În săptămâna trecută lucrătorii s'au întrunit în London în o adunare de preste 60,000 persoane. Au vorbit mai mulți oratori, între cari și unii deputați, pentru reducerea timpului de lucru la 8 ore pe zi, și în sensul acesta s'a primit și un proiect de rezoluțiune.

Opoziția din cameră încă inscenază în diversele părți ale țerei adunări de popor constatătoare din dec. de mil. de oameni spre a protesta în contra bilului Home-rule.

Duminecă a explodat o bombă cu dinamit înaintea palatului justiției din Dublin, cauzându daune considerabile. Pôte, că prin această exploziune s'a dat parlamentului a înțelege necesitatea de a grăbi cu rezolvarea chestiunii irlandeze.

Francia.

În ședința camerei din 6 a c. s'a prezentat un proiect de rezoluțiune pentru disolvarea parlamentului și scrierea nouălor alegeri pe la mijlocul lui Iuniu. Mai multe foi scriu, că planul acesta ar fi emanat chiar dela ministeri, și președintele Carnot întru toate consimte cu proiectul prezentat. Era temere, că în cazul unei crize de cabinet numai Constans ar puté fi ministru-președinte, dară el este persoană neplăcută în Elysée. Ajungerea lui la putere se putea evita numai prin disolvarea parlamentului.

O broșură apărută Sâmbătă în Paris face propagandă pentru alegerea generalului Saussier de președinte al republicei.

Se vede că afacerea Panama a micșorat încrederea Francesilor și în actualul președinte.

Correspondințe.

(Biserica României în Camera deputaților.)

București, 15 Aprilă 1893.

În scrisoarea precedentă am schițat proiectul de lege pentru reforma și îmbunătățirea sorții materiale a clerului de mir din România. Am promis totodată, că voi continua cu unele amănunte asupra discuțiilor, ce le-a provocat acest proiect. Să intrăm așadar în Camera deputaților.

Discuțiunea a durat 10 ședințe, er debaterile cuprind preste 100 de pagini mari de ale „Monitorului Oficial”. Au vorbit în discuțiunea generală 10 oratori, er la cea pe articule un singur deputat a prezentat 31 de amendamente. Materialul avem așadar destul de bogat; dificultatea stă numai în a-lu resuma pre scurtu, forte scurtu. — Toți oratorii au fost de acord întru a constata necesitatea îmbunătățirii sorții materiale și morale a clerului, precum și faptul decădinei actuale a bisericii române. „Recunosc asemenea,” — sunt cuvintele dlui deputat Nicolaescu, — „împreună cu guvernul, că atât clasa preoților, ca și biserica în general se găsește astăzi într'o vedită stare de decădere, care merită totă atențiunea noastră și ca românii și ca legiuitorii, și că prin urmare ameliorarea acestei stări de lucruri regretabile a devenit urgentă și indispensabilă.” Constatându faptul acestei decădine a bisericii române unii dintre oratori, în deosebi dl Stolojan și Ministrul de culte, au vorbit în trecutu și despre starea actuală a Bisericii catolice.

* * *

„Comparându starea bisericii noastre,” dise cel dintâiu, „cu aceea a bisericii catolice, nu se pôte să nu constatăm, cu o

intrupată, n'ar fi prevenit dorința soțului său și n'ar fi aședat pe cei doi bătrâni în chilile celea mai bune ale castelului. Acolo îi grijese nora lor și un servitoriu bătrân. Socrii ei sunt două candile, cari stau să se stingă, dar nu le va lipsi până în clipela din urmă aulei.”

„Un bărbat, care e departe, părinți bolnavi, aceștia sunt părțile umbröse în viața unei femei, carea nu se simte nefericită. Acum lasă-mă, să vedu și părțile luminoöse.”

„O parte cu adevărat luminosă nu vei afla în viața ei. Dna Blondel are o singură fată, carea s'a măritată forte de timpuriu, pôte chiar pre de timpuriu. De multe ori hotăresce ocazia viitoriului, și te temi, că nu vei mai dobândi, ceea ce ai lăsat să-ți scape din mâni.”

„O, de ași fi lăsat să-mi scape George, de sigur nu ași mai fi dobândit pe altul asemenea lui!”

„Îți dau totă dreptatea. Iulia și soțul ei își măritară fata cu șeptespredece ani.”

„Cu șeptespredece ani? Chiar vrista, în care crescătorea mă grămădia mai tare cu lectură serioasă și cu matematică, pentru ca să nu-mi stea gândul la măritișă.”

„A lucrat forte înțelepțesce.”

„Dar mi-a fost forte urtă de ocupările acelea.”

„Se pôte. Dar așa te-ai putut imbarca numai mai târziu pe corabia, carea te-a dus

pe marea visurilor. Ai câștigat un an. — Destulă că tinera Carolină în cinci ani s'a făcut mama alor trei prunci.”

„Trei? În cinci ani? Asta e un gând, care mie nici odată nu mi-a trecut prin minte! Câte neajunsuri și necasuri deodată! Și să n'ai nici o singură clipelă spre a te mai amusa!”

„Tu, Măgdalino, ești încă totu numai de părerea aceea, că o fată se mărită numai pentru sine însăși, și părerea asta nu ți-ai putut o alunga din capu nici lecturi seriose nici matematica. Căsătoria e înainte de toate jertfira personificată, și nicio altă relație a vieții nu se pôte uni mai greu cu egoismul ca relația căsătoriei.”

„Totu numai cuvintulă acela hidu, — pe care nu-lu pot suferi! Continuă, Anu dragă, povesteste-mi despre Carolina, dar nu-mi mai băga de vină, că ași fi egoistă!”

„Carolina era de douăzeci și trei ani și avea trei prunci. Atunci bărbatul ei, cu care a fost forte fericit, s'a bolnăvit și după câteva luni a lăsat o veduvă.”

„A-și perde soțulu, ce cugetu grozavu! O, ce nefericire! ce nefericire!”

Frumoșa mirasă se cufundă în gânduri. O cuprinse temerea, că va perde comora, carea încă nici nu era a ei.

Verigora-sa continuă:

„Tinera veduvă ar fi fost încă și mai nefericită, de cumva părinții nu i-ar fi disu, să vină să șadă la ei. Casa lor adevărat

că nu e mare, dar totuși îi pôte cuprinde pe toți. Sănătatea sguduită a Carolinei se intrăma numai pe încetulu, și mamă-sa se bucură, că pôte să-și cruțe fata prin aceea, că se cuprinde ea cu nepoții săi.”

„Ce nu isprăvesc Iulia ta! Spre norocire familia Blondel e bogată, și cu ajutoriul banului poți să isprăvesci multe de toate.”

„Familia Blondel nu e bogată, și în casa lor domnesce o bunăstare forte modestă. Ei au aer și spațiu în prisosință, au un parc și cai, dar venitul le este modest.”

„Dar căsătoria cea strălucită?”

„Viitoriul se părise, că le va fi forte favorabilu, însă nu s'a sfetit așa. — Dar étă colo castelul la capul promenății. Etu e așa dicendă corabia familiei, în care se mântuesc toți, când apele cresc și încep a amenința.”

Măgdalino vedea înaintea sa casa pacnică, încunjurată de un șes largu.

„Ce tristă!” dise ea. „Cum se și pôte, ca oamenii aci, isolați de societate, să nu fie nefericiți?”

„Viața dela țară încă își are bucuriile sale — dar étă Iulia vine întru întimpinarea noastră. Ioanul meu o iubia forte. Ea și aduce cu el, și nici odată nu pot să privesc la ea, fără ca să nu mă mișc în sufletul meu.”

(Va urmă.)

adâncă părere de rău, câtă deosebire este între dînsese în privință culturală. Biserica catolică are o influență dirigătoare foarte puternică nu numai asupra claselor populare, dar și asupra celor culte. Școlile întemelate de dînsa luptă cu succes relativ în contra celorlalte întretinute de stat. Prin instituțiile sale filantropice ea are aproape monopolul binefacerii și al ocrotirii săracilor. Pe terenul culturii înalte are doctrine economice, sociale; prelații săi cei mai eminenti au luat în mână lor rezolvarea chestiunilor sociale celorlalte mai ardețore. Are oratori însemnați; știința nu are secrete pentru dînsa, cu ale cărei resurse să se serve pentru demonstrarea adevărurilor, a căroră depositară fidelă se pretinde a fi. Din cele ce spusele aci, ori cine poate vedea, cât de înșopăți suntem în această privință. . . . Cât s'ar schimba lucrurile, când prelații noștri ar fi în stare să-și apere credințele ca preotul (catolic) Didon, care spre a dovedi divinitatea lui Christos s'a servit de totă erudiția germană și de întregă știința contemporanilor săi, sau când prin cultura și nobleța caracterului s'ar ridica așa de sus asupra contemporanilor săi, încât să devină o autoritate morală, ce s'ar impune respectului și celorlalte ce nu împărtășesc credințele bisericești lui. Cardinalul Manning era luat în Londra ca atribut de patron și de lucrător protestant spre a-i împăca în certurile lor. Ministrul de culte, dl. Take Ionescu, după ce pomenesc de organizarea protestantismului, care admite „dreptul individual de liberă cercetare, drept care, dacă are bunătățile lui, își are și relele: multiplele secte, cari izvoresc dintr'insul”, — adaugă: „Încolo nu cunosc decât două organizații de biserică: cunosc organizația bisericești catolice, un corp puternic, o organizare cu o disciplină aproape militară, având în capul său un șef infalibil, care altădată nu permitea nimănui să poarte coroana pe cap, dacă nu i-o pune el, care voese să fie a lui arbitru tuturor, un fel de autocrat al sufletului, dictând pretutindeni nu numai linia politică a fidelilor, dar și condițiile, sub cari s'ar putea făptui pacea socială. *Că aceea biserică este puternică, este unu ce netăgduiu; toți cei cari au studiat organismul acestei bisericești, vor spune cu Macaulay, că va veni ziua, în care locuitorii din Noua-Zelandă, așezăți pe malurile Tamisei, va schița ruinele aceleia, ce fusese altădată Londra, și că în aceea vreme biserică din Roma va fi neclintită ceea ce este astăzi.*”

Trebuie să fim foarte recunoscători dlui Ministru pentru francheta, cu care a făcut să resune și în Parlamentul român memorabilele cuvinte, mai mult reale decât profetice, ale eruditului istoric englez privind la vitalitatea de bronz a Bisericești catolice. În același timp însă, ca și în fugă, vom observa, că dacă Papa împărțea odinioară coronele regale, acesta o făcea, în Germania după însăși constituția imperiului, în alte părți după cererea respectivilor suverani, cum a fostă bunăoară a lui Ioanițiu împăratul Româno-Bulgar, cari în acest chip își asigurau independența coronei însăși. Cât pentru arbitrajul Papei, am vădit chiar noi, că în chestiunea insulelor Caroline a alergat la dînsul un bărbat de stat cu numele Bismarck. Nicăiri apoi Papa nu dictă linia politică a fidelilor, fără numai într-un câtu ar fi vorba de interesele religiunii,

pe cari el nu le poate lăsa în prada vinturilor liberalismului. În fine Papa ar lipsi datorințele sale, dacă n'ar insista asupra eșecului păcii sociale pe baza principiilor neștrămutate ale creștinismului. Er dlui Stoljan, carele nu acordă posesiunea faptică a adevărului Bisericești catolice, și vom răspunde numai atâta, că dsa se pare a fi uitat dsa evanghelică, că pomul se cunoșce din rîdele sale: dacă rîdele catolicismului sunt așa de bune, cum însuși le recunoșce, negreșit că și pomul trebuie să fie, cum și este, bun și adevărat, întocmai cum l'a sădit mîna Celui Preaînalt.

Asupra cauzelor decădinei bisericești rămîne oratori au fostă de păreri deosebite. După unii aceste cauze s'ar datori slăbirii sentimentului religios, preocupării bărbaților distinși pentru progresul Statului pe toate terenurile, lipsei de cultură a clerului și mai cu samă a celui înalt. „Din această pricină societatea cultă a eșit de sub influența bisericești, și poporul e pe cale de a imita pe cei de sus.” „Trebuie să recunoșcem”, sunt totă cuvintele dlui Stoljan, „că chestiunile privitoare la biserică nu pasionază publicul nostru. Pentru ce? Pentru că trăim în o atmosferă de indiferență în materie de religie, de scepticism. Cei cari au învățat în străinătate, s'au întors de acolo impresionați de propaganda anticatolică, ce face partidele înaintate în contra religiunii; alții nedumeriți de contradicțiunile, ce se accentuează pe fiece care și între deșeptările științei și tradițiunile religiunii.” Bărbați ca Didon, Manning și sute de felul lor, de cari catolicismul numără pe toate terenurile științei, au dovedit și continuă a dovedi, înarmați cu totă știința contemporană, că acele contradicțiuni nu există decât în închipuirea sau pretensiunea unor oameni parte rătăcioși, parte semidocti, parte ignoranți în ale religiunii celei adevărate. „Pre lângă aceștia”, urmăzătorul, „se mai află și altă categorie de oameni, cari ca să arete că sunt spirite agere, tari (!), alții că sunt de modă” (croiți prin atelierile francmasonilor), „nu perdă nici o ocaziune de a vorbi în contra religiunii. Nimic însă bun nu se poate face fără concursul simpaticești opinii publice.” (Și cine să lucreze asupra acestei opinii, dacă societatea cultă, din pricina arătată, a eșit de sub influența bisericești?) Er cumcă această atmosferă de sus se lătește totă mai multă peste poporul de jos, o spuseră în termeni elocvenți alți oratori, dintre cari unul după ce impută tocmai onorațiilor săi colegi, că pe când preotul oficiază s. liturgie în biserică, dînsul umbli fiece care după interesele sale materiale, că dacă se ducă odată la biserică, acesta este „la Florii, când se împart sălcii, și la Paști, când se dă ouă roșii”, și că pe când preotul împarte în biserică anafură, mulți dintre dînsii poște ieau bere în oraș, — și întrebă, că ore la țară, unde șoselele ori drumurile publice sunt pline de numărul carilor încărcate cu petriș tocmai Dumineca, unde trîmbița răsună, înăbușînd sunetul clopotului, ce chemă pre credincioși din calea bisericești la serviciul militar, — nu se petrece același lucru ca și la oraș, și că glasul preotului rămîne a răsuna și aci în singurătatea bolților bisericești? „Dvostre știți”, mai dîse nu altă orator, „că cultul religios din ce în ce se răcesce, er moralitatea în popor a început să slăbească. Tê-

ranul venind în contact cu orășenii, cînd cărți științifice, intrînd în discuțiuni cu oameni jumătate culti, ascultînd vorbe libere la adresa religiunii și a moralei, — pentru că știți, că la noi se cam parodiează religie, se lea în zefemea, și cine voese să trecă de omul cult, începe a-și bate joc de religie, — în acest detestabil contact cu o societate semicultă, dîc, țeranul perde din sentimentele, ce le are pentru religie. Știți de asemenea pre ate. Religie acăsta (Audiți acolo!) este întemelată pe judecată și pe liberul arbitru. (Pe judecata și liberul arbitru altă celora, de cari S. Scriptură spune: Dis'a nebunului în inima s'a, nu este Dumneșeu!) Ea a făcut progrese foarte mari, mai cu samă în clasa dirigentă. Ea s'a împărtășit și în popor, dar numai în partea rea (Dar care-i este cea bună?) a lucrului. Biserica astăzi nu are nici o influență asupra populației rurale.” — Spre îndreptarea acestor rău, spre combaterea teoriilor rătăcite în contra religiunii și a Statului dl deputat stăruescă mai cu samă pentru ameliorarea sorții materiale și morale a preotului dela sate: „Dvostre, cei dela orașe, nu aveți nici nevoie de biserică și de religie, nici curiositate, nici tîmă, și numai aceste lucruri sunt, cari fac pe oameni să se intereseze de ceva. Populația rurală însă are nevoie de această disciplină religioasă, ca să fie dusă încet cu încet, până când cultura serioasă va străbate în capetele lor.” — Va să dîc, după acest om. deputat cultura serioasă n'ar avea lipsă de preoți și de religie creștină, poporul însă trebuie îmbetat cu apă rece, numai câtă nici el nu e chiar așa de neghiob. Trageți numai pe cîrda acăsta, și atunci, ca să li-se umplă capetele de „cultură serioasă”, nici nu va mai fi de lipsă să cetescă „cărți științifice”; din cuvîntările vostre va învăța destul. Se dîcea odată despre anumite sentințe, că poartă veninul în codă: noi însă acum trebuie să dîcem despre enunțările pline de contradicțiuni ale on. deputat, că veninul îl poartă și în codă și în cap. — Ministrul de culte crede, că nu scăderea sentimentului religios ar fi cauza deplorabilei stări a așezămintelor religioase, ci cu totul altceva. Anume în timpul din urmă selecțiunea pe dos a personalului clerical, după ce totă ce are mai distins în seminarii, îmbrățișă alte cariere, mergea „la ceva mai bun”, „nerămînd pentru recrutarea personalului clerical decât ceea ce nu gășia nici un refugiu airea”, așa încât în loc de 8 seminarii se aveau „opt fabrici cu internate pentru facere de altceva decât preoți”. Er mai înainte era și un alt rău: „Țeranii ca să scape de biră și de alte greutăți, treceau peste Dunăre, unde archiereii greci îi popia.” Întorsă acasă acești preoți „în loc de a fi plătiți de stat, plătiat ei pe episcopi, câte 200 de aspri pe an, și le mai da și câte o piele de vulpe”; preste aceste „bieții preoți mai plătiat și pe protoerei, darea bastonului și altele. Ei domnilor”, întrebă cu dreptă cuvîntă Ministrul, „în această situațiune cu 11,000 preoți (câți se gășiau în Valachia în anul 1819) fără nici o vocație alta decât de a scăpa de biră, fără nici o cultură alta decât că a trecut Dunărea în Bulgaria, și însărcinați să întretină prin contribuțiunile lor pe capii bisericești, și prin urmare, la rîndul lor, să tundă oile, pe cari le pă-

istoria, și să le tundă mai de multe ori într'unul an, cum voiați să se desvôle aședă-mintele noastre bisericesci?" De această fabrică de preoți dela Vidin de pe timpul fanarioților pomenise și dl. Stolojanu dîcîndu, că sătenii mergeau cu dușumul de se popiau, încât dacă mai dura această stare de lucruri, era să nu mai găsesci un român nepopit. „Suvenirul acestor lucruri este și astăzi viu în mintea Oltenilor, pentru că și astăzi se povestesc între țeranii istoria, care ilustrează această popire în masă a țeranilor. Așa se spune, că un țeran, vedîndu că episcopul dela Dii (Vidin) hirotonese preoții fără alegere, pe toți cari plătia, s'a dus și cu măgariul lui să-lu popescă; arhierul atunci a refusat, țeranul l-a răspuns: Mă Iertă, prea-sfinte, eu credeam, că se pôte, dar dacă nu se pôte, mă întorc cu el acasă. Când a întors țeranul măgarul, de cîda lui atrna o pungă, și când a vedut'o episcopul, a început să strige: Stăi mă, căci măgariul tău calcă a popă. Și astfel am avut și un măgariu popă." Până aci dl. Stolojanu cu ilustrarea epocii fanarioților.

* * *

Am vădută descrierea decadinței bisericice române, precum și determinarea ¹⁾ cauzelor acelei decadințe; ar trebui să urmărim desfășurarea mijloacelor, prin cari societatea civilă voese să regenereze biserica. Și așa însă am lungit prea tare scrisoarea. Mă voi mărgini așa dară a spune, că proiectul guvernului, a cărui schițare deja am vădută, a fost primit cu foarte puține și neînsemnate modificări. Articolul 39 însă, prin care se impune o taxă de 4 lei pe an pe fiesce care contribuabil ortodox dela sate, a dat născere nu numai la o discuțiune foarte infocată, ci a provocat și o mică scisiune în sinul majorității, cu toate aceste a fost votat cu 91 contra 38 voturi. Între alte argumente contra impunerii acestei taxe dl. Popovici dîse: „Ea mai păcătuiesce, pentru că este prea ortodoxă; de ce această taxă se pune numai pe familiile ortodoxe? Dacă biserica este o instituțiune de stat, dacă această taxă intră în budgetul Statului, de ce această taxă să fie plătită numai de familiile ortodoxe?" (Ar mai fi lipsit, să se pună și pe „Români de confesiunea mosaică", de cari pomenise un alt orator tot în această discuțiune!) „Apoi, dlor, să luăm un exemplu: când ar veni să se cêră această taxă dela Stanu sau Branu, el va puté foarte bine răspunde, că nu e ortodox, ci e liberu-cugetătoriu, pentru ca să nu plătescă taxa; nimeni nu pôte dovedi, dacă X sau Y e ortodox, când el va nega acesta, și pôte că o să se găsească mulți țeran, cari o să dîc, că sunt liberu-cugetători. Cu ce mijloc îi veți forța dvostre, ca să plătescă această taxă?" — Mă opresc din parte-mi aci și dîc numai atâta spre închiare, că dacă vor ajunge la auđul țeranilor asemenea

¹⁾ Diferitele încercări ale domnilor deputați de a explica cauzele decadinței bisericice din România și înfățișează ostenelele acelor, cari ar vré să esplice, pentru ce un pom uscat n'are nici frunze nici fructe, dar cari n'ar străbate să vadă rădăcina lui. Se scie însă, că uscătura pomului vine tocmai dela rădăcină, și spre a-l reda viața trebuie o minune. Ca omen de »cultură serioasă« însă domni deputați, să mulți dintre ei, nu cred în minuni. Atunci ce se va alege de un asemenea pom? Cetiți Sfînta Evangelie. Red.

argumente, și aflându-l în dispozițiunile, ce ni-s'a spus mai sus, că le au față de biserică, atunci se va vedé spectacolul, cu mult mai dureros decît curios, a liberu-cugetătorilor de patru lei!

Salutare

Philalet.

Esamenul de calificatiune.

Direcțiunea institutului preparandial gr. cat. din locu aduce la cunoștința interesatilor, că în sensul regulamentului archidicesan din 5 Martie Nro. 207—1872 basat pe §. 102 a articolului de lege scolastică XXXVIII din anul 1868, în anul scolastic curente esamenul de calificatiune cu docenții populari elementari gr. cat. s'a satorit a se ține la acestu institutu în 5 și următoarele zile ale lunii lui Iunie a. c. st. n.

În sensul §-lui 2 din regulamentul citat, la acestu esamen se pot însinua:

1. Docenții provisorii, cari au absolvat întregu cursul în vre-o preparandie publică și ca atari au practisat cel puținu un an.
2. Cei aplicați înainte de esirea legii scolastice din 1868, precum și
3. aceia, cari s'au pregătit pre cale privată și au practisat timp mai îndelungat pre cariera de docenți.

Docenții, cari sunt obligați la depunerea acestui esamen, au de a-și așterne suplicile lor la Direcțiunea institutului preparandial până inclusiv 25 Maiu a. c. st. n. provădute cu: *estrasu matricularu de botez, absolutoriu preparandialu, — respective atestat despre absolvarea clasei mai de pre urmă gimnaziale, — reale, — superioare, — atestat despre purtarea morală și despre progresulu arătat în decursulu serviciulu de docenți.*

Cei suscepti la depunerea esamenului din cestiune au să răspundă taxa prevădută în §-lu 26 alu regulamentulu; ér cei cari nu au absolvat cursulu preparandial la acestu institutu, ori s'au pregătit pre cale privată, au de a răspunde taxa în duplu.

Blasiu în 29 Aprilie 1893.

G. Munteanu,
directoru preparandialu.

Insciițare.

Onorații dñi acționari ai Reuniunii de consum asociare în Blasiu, cari restéză încă cu solvirea ratelor din acțiunile subscrise, sunt prin acesta cu onóre rugați a solvi restulu ratelor până în 1 Iuliu st. n. a c. După expirarea acestui interval, consiliulu adm. alu susnumitei reuniuni va declara pre toți aceia din acționari cari nu și-au implinit datorițele față cu renniunea, de repășiți (conformu § 29 litera 2) din statut. reuniunii).

Blasiu, 3 Maiu st. n. 1893.

Consiliulu administrativ
alu Reun. de consum asoci. în Blasiu.

Colecta crucerului.

La colecta crucerului inițiată de noi în numărul 16 alu „Unirii" din 1891 a solvit:

Institutulu de credit și economi „Patria" din Blasiu, 25 fl. v. a.

Până acum a incursu de totu suma de 1,465 fl. 48 cr.

Scire mai nouă.

În ședința din 10 a. c. casa magnaților votandă asupra propunerii contelui Szápáry Géza, prin care să se desaprôbe programulu bisericesc-politicu alu guvernulu, a primitu propunerea acesta cu 81 contra 58 voturi. În contra propunerii au votat între alții toți superintendentii și curatorii confesiunilor protestantice afară de superintendentulu Teutsch, precum și aprôpe toți membrii denumiți ai casei.

Noutăți.

Maiestatea Sa Monarchulu a călătorit din Budapesta la Viena Sâmbătă seara.

Întru mărirea lui Dumnedu. În anul trecut M. O. D. Georgiu Totoianu v.-prot. onorariu și parochu alu Chișfalăului a binevoit a ne dona în scopul edificării bisericel unu ajutoriu de 5 fl. v. a., éră Sp. dñu Eugen Crișanu, mare proprietariu în Bercheșu, în anul acesta 10 fl. v. a. totu spre scopul amintit. În numele poporulu gr. cat. de aci implinescu o plăcută datorință, când și pre această cale aducă amintiților domni cea mai profundă mulțamită pentru marimosele ajutore făcute spre mărirea casei lui Dumnedu. M.-Ludoșu în 27 Aprilu 1893. Nicolau Solomonu, protopopu.

Statulu rom. cat. transilvanu este convocat la o adunare estraordinară, care se va ține la 25 a l. c. în Clușiu.

Mulțamită publică. Acei M. O. Domni preoți, S. DD. învățatori și inteligenți, cari au binevoit cu donarea diferitelor opuri a face posibilă înființarea unei bibliotecii din 200 tomuri a reuniunii învățatoresci filiale Ardasat-Someșu (diecesa Oradei-Mari), primesc și pe această cale mulțamita cea mai ferbinte. Ardasat la 7 Maiu 1893. În numele reuniunii. Dionisiu Branu președinte.

Maiat. Reuniunea Pompierilor Voluntari din Blasiu, aranjéză o petrecere de vară a doua zi de Rusaliu adevă Lunu în 29 a l. c. st. n. în grădina „Comșa" în Veza. De persoană 1 fl. De familie 1 fl. 50 cr.

Denumire. Dl. Victoru Anceanu, practicant la tribunalulu din Clușiu, este numit vicenotariu la judecătoria din Téca.

Proteste. Spre a protesta contra politicei bisericice a guvernulu actualu alegătorii dietali romani din cerculu electoralu alu Someșu-mari sunt convocați la 14 Maiu în Someșu-mare; ér cei din cerculu Chișeneulu și alu St.-Anel în comitatulu Aradulu pre 15 a l. c. în Chișeneu.

Delegațiunile, precum anunță „Pol. Cor.", vor fi convocate pe 25 a l. c. în Viena. În 27 a l. c. Monarchulu va deschide cu solemnitățile îndatinate ședințele delegațiunilor.

Comite supremu în comitatulu Albeinferiore, după cum anunță foile din capitală, va fi numit deputatul dietal Zeyk Daniel, ér actualulu comite br. Kemény Kálmán, care de presente este comite și alu comitatulu Turda-Arieșu, va rămâne numai în fruntea acestui comitat.

Tractatu comercialu ou România. În curându se voru relncepe negociațiile între monarchia noastră și România pentru închierea unu tractatu comercialu. Dl. Papiniu, reprezentatul României, s'a și dus la Viena în cauza acesta.

Emigrări. În comitatulu Tolna emigrările parte spre America, parte spre Slavonia devin totu mai dese. Din Bataszék în decursu de o săptămână au emigrat 170 de familii. Causa emigrării este miseria. Bieții omeni nu au ce mânca în Ungaria, și guvernulu totuși voese a înmulți sarcinile și prin introducerea matriculelor civile.

† **Ana Hulea n. Gerasimă,** soția parochulu nostru din Cisteiulu-romanu, după unu morbu îndelungat și-a dat nobilulu suflet în mânil Creatorulu la 21 a l. tr. În veci amintirea ei!

Casă de morțe. Vasiliu Vancai, parochu gr. cat. în Unimătu și protopopu în tractulu Ereulu (diecesa Gherlei), după o viață laboriosă de 45 de ani în păstoria sufletelor, a reposat în 2 a l. c. în alu 68-lea anu alu etății. În veci amintirea lui!

Pentru procurarea de recușite, stéguri flamure, policandre, albituri, obiecte pil, icone și cărți bisericice recomandăm institutul de artă a lui Sute și comp. din Budapesta, cari la dorință trimit gratis catalogul-prețurilor.

PARTE SCIINTEFICĂ-LITERARĂ.

II.

Conștiința publică bisericească despre natura sfintei Uniri dela începutul până astăzi, și „alianța” domnului Densușan.

(Fine.)

5. *Purtarea heterodoxilor față cu sfânta Unire* îl desavuază pe dl. Densușan chiar așa de tare ca și purtarea poporului românesc unit și neunit. Vom aduce și din purtarea aceluia heterodoxilor numai câteva specimene.

Mai întâi Calvinii își-au mărturisit cu ocaziunea sfintei Uniri, că unirea Românilor a fost unire dogmatică cu biserica Romei. Calvinii adevărați încă doriau, și mișcău totă pământul, ca Românii să facă o unire dogmatică cu ei. Sciau însă, că dacă poporul român va auzi și va ști, că în ce stă credința calvină, atunci cu greu va putea fi înduplecată a primi credința lor, fiindcă se deosebia prea tare de credința lui de până atunci, pre carea deși puțin o înțelegea, era însă legată de toate usanțele religioase, în cari era intrată. De unde îmbețau poporul românesc cu aceea, că ei se mulțămesc, dacă Românii fără de a adăuga sau subtrage nimica din credința lor de mai înainte, dechără, că primesc clientela și protecțiunea lor. Cu atâta, diceau Calvinii, că nu se mulțămesc catolicii, ci poftesc dela Români credința în dogme nouă, și mărturisirea credinței după formule nouă, sub care înțelegeau formula profesiunii de credință a Papei Urban VIII usitată la întorcerea orientailor, carea o a poftit și Sinodul dela 1882 ținut sub Mitropolitul Vancea.¹⁾

Ore mai are lipsă dl. Densușan de un testimoniu mai clasic, că s. Unire cu Roma a fost o unire dogmatică în aceeași credință, decât cum este testimoniu acesta al lui calvinilor de atunci, cari spun apriat, că cu ocaziunea unirii Românilor au trebuit să primescă dogmele catolice ale bisericii Romei, și să mărturisescă credința după formula prescriasă de această biserică?

Mai aducem numai un testimoniu calvinesc, care-luă cel mai mare literat al lui Calvinilor de pre timpurile acelea. Și acesta este istoricul Petru Bod, predicator calvinesc în Ighiu. Bietul istoric Bod scia, că unirea Românilor cu Roma a fost unire dogmatică, și altcum nici nu și-o putea închipui. Scia și aceea, că biserica Romei nu poftesc dela Români altceva decât profesarea celor 4 puncte de divergență. Bietul predicator calvinesc însă atâta era de ignorant, cătu nu scia proprie, cari sunt cele patru puncte. În urmă bătându-și mult capul, și pôte mai întrebându și pe vre-unu ignorant ca și el, credându, că e destul de bine informat, dice, că Românii prin unire cu Roma au primit următoarele puncte: Că Românii nu recunosc pe Patriarcul dela Constantinopol, ci numai pe cel dela Roma; 2. că voru lua cuminecătura numai sub o specie; 3. că voru introduce la preoți celibatul, și 4. că voru posti Sâmbăta cu lăptării.²⁾

Veți bine, că noi ca și Românii de atunci, cetind aceste, ridem de ignoranța bietului predicator calvinesc. Una însă pe lângă totă ignoranța lui totuși a știut-o foarte bine. Și acesta este ceea ce nu vre să o scie dl. Densușan, cumcă adevărați Românii prin unire au primit credința bisericii Romei, de carea se deosebia a orientailor dissidenți numai în patru puncte, va să dică, că unirea a fost unire dogmatică și nu alianță. Mărturisirea aceasta a Calvinului Bod nu o alterează de loc împrejurarea, că el nu cunosc, cari sunt proprie cele 4 puncte. De ar fi fost alianță, atunci nu și-ar fi bătut sermanul atâta capul, să afle cele 4 puncte, cari le-au primit Românii prin Unire.

Să trecem acum la alți heterodoxi, la „ortodoxii orientali”, pe cari i-a turburat

de totu tare unirea lui Atanasii, chiar pentru că a fost o unire dogmatică. Teodosii Mitropolitul dela București auzind de unirea lui Atanasii, la 3 Mai 1702 îi scrie lui Atanasii o epistolă înfruntătoare, în carea îi impută, că prin unire a cădută în mai multe eresii. Îi spune apoi, cari sunt erezii aceste, fiindcă umblă să-i probeze din Octoichă, că nu există purgatoriu, și că Spiritul Sfânt nu porcede și dela Fiul. Se înțelege de sine, că înainte lui Teodosii, Mitropolitul dela București, profesarea celor patru puncte era profesarea unei erezii. Asta însă nu împoartă. Ce împoartă, este, că însuși Teodosii recunosc, că Atanasii a primit cele patru puncte, și a făcut unire dogmatică cu Roma.¹⁾ De ar fi fost unirea numai alianța lui Densușan, atunci Teodosii pre Atanasii de sigur nu l-ar fi numit eretic, nici n-ar fi umblat să-i probeze din Octoichă neadeverul celor 4 puncte.

Totu pe atunci Calinic Patriarcul dela Constantinopol în unu sinod patriarcal laolaltă cu 9 Archiepiscopi grecesci escomunică pe Mitropolitul nostru Atanasii, pe care în batjocură îl numesc Satanasiu, și cu el și pe totu clerul și poporul, ce va fi în legătură cu el. Și pentru ce? Pentru că, cum dice Calinic în scrisoarea de anatema, Atanasii „a primit dogme contrare credinței ortodoxe orientale”.²⁾

Etă și unu grec dintre cei mai competenți desavuază pe dl. Densușan cu alianța sa, și dechără în act public, că s. Unire a fost unire dogmatică, prin carea Atanasii cu ai săi „a primit dogme contrare credinței ortodoxe orientale”! Îi mai trebuie mai multă dl. Densușan?

Dintre heterodoxii mai noi ne provocăm numai la unu, și acesta este Mitropolitul Șaguna, care în istoria sa bisericească apriat spune în mai multe locuri, că unirea a fost dogmatică și a stat în primirea celor 4 puncte de divergență între ambele biserici. Așa la pag. 127 numără aceste 4 puncte în modul următoriu: 1. Precunoșcerea Papei de Capul bisericii. 2. Precunoșcerea sântei Cuminecături pe pâne dospită și cu azimă. 3. Precunoșcerea purcederii sântului Duchu dela Tatăl și dela Fiul, și 4. Precunoșcerea focului curățitoriu adevărat Purgatoriului.

Pre lângă aceea Șaguna sfânta Unire nu o numesc nici când alianță, ci „apostasie”. Ce însemnează însă cuvintul: „apostasie”? Spre esplicarea lui nu ne vom provoca la vre-unu „Iesuit celebru”, ci la unu op de alu „liberă-cugetătorilor”, cari nu-i sunt dl. Densușan așa odioși ca Iesuitii. Acesta este „Brockhaus Conversations-Lexicon” ed. 11, t. I, pag. 884, care dice, că apostasia este lucrarea, prin care cineva cade dela credința sa.³⁾ Însuși Șaguna așa dară recunosc chiar, că prin Unire Românii au cădută dela credința lui la altă credință, carea este credința „sfintei catolicesc biserici a Romei”, ceea ce însemnează, că unirea a fost unire dogmatică.

Totă tesa dl. Densușan, că sfânta Unire n'a fost o unire dogmatică în credință cu biserica Romei, este așa de străină de totu modul de cugetare a Românilor uniți și neuniți și a neromânilor în timp de două vécuri, cătu dacă dînsul nu pășia cu idea sa în unu organu, care până mai eri alaltăieri se bucura de o vață frumoasă, și dacă nu trăgea din ea conclusele, ce le-a tras cu privire la neuitatul Vancea, atunci o amu fi ignorat cu totul. Căci la popor, ce sunt în gradul de cultură ca alu nostru, tesa așa bizare și cutezătoare nu sunt ceva rar. Rădăcini afunde însă nu pot

¹⁾ Nilles Symbolae t. I. pag. 344 și uu. G. Barițiu Părți alese din istoria Transilvaniei v. I. pag. 224.

²⁾ Nilles, totu acolo pag. 348 și G. Barițiu totu acolo la aceeași pagină ca mai sus.

³⁾ Apostaten nennt man vorzugsweise die von ihrem religiösen Glauben Abgefallenen, demnach Apostasie die Handlung selbst.

să prindă, și mai lute sau mai târziu dispară. Ba lucruri de aceste se mai întâmplă câte odată chiar și la popor mai înaintate în cultură. Dl. Densușan va fi auzit, cum Francesul Hardouin în vécult trecut a negat autenția Eneidei lui Virgiliu, despre care dicea, că o a compus unu călugăr Benedictin în seculul XIII, a scrierilor lui Sallusti și Caesar, a operelor lui Ovidiu și aprõe a tuturor auctorilor classici. Atunci și-a aflat și Hardouin unu și alți, cari i-au crezut. Astăzi însă stîrnesc numai risă. Și tare credem, că o asemenea sorte îl așteptă și pe dl. Densușan.

De sörtea acesta nu va scăpa domnul Densușan cu atâtu mai virtos, cu câtă dacă ar fi cugetat numai cât de puțin serios asupra alianței dînsului, ar fi aflat, că aceea e unu nonsens. Biserica Românilor pre timpul sfintei Uniri era numai tolerată, și nu se bucura de nici unu din privilegiile celoralte biserici recepte. Era va să dică cea mai slabă și mai decădută biserică în țară, carea nici pe sine nu se putea ajuta, necum să ajute pe alte biserici din țară. Ce folos putea dară să aibă biserica catolică din o simplă alianță cu biserica românească, dacă aceasta nu se unia în o credință cu aceea? De altă parte, dacă biserica românească rămânându și mai departe în „vechea ei credință” prin o simplă alianță cu catolicii căpeta toate privilegiile acestora, atunci e mirare, că Românii n'au pretins, ca dieta țerei să inarticuleze ca a 5-a biserică receptă în țară și „biserica ortodoxă orientală”, căci după dl. Densușan pre basa unirii, respective alianței dînsului, de facto era deja a 5-a biserică receptă în țară. Să se fie întâmplat așa ceva, nu va putea proba dl. Densușanu nici când. Afară de aceea, chiar și în manifestul dela 1698 se dice, că cel uniți „se mărturisesc mădulari ai sfintei catolicesc biserice a Romei”. Acum când unu stat încheie alianță cu altu, e ceva ne mai auzit, ca cetățenii unu aliat să se dechere „mădulari” ai celuilalt. Cetățenii Austro-Ungariei de pildă prin alianța statului nostru cu Germania și Italia nu se mărturisesc „mădulari” ai acestor state, cându totuși, după conceptul, ce-lu are dl. Densușan despre cuvintul: alianță, ar trebui să se dechere. La atari curiosități ajunge dl. Densușan cu tesa sa.

Constatăm dară rezultatul. Manifestul dela 1698, purtarea Arhiepiscopilor nostri, a sinodelor, a poporului și a heterodoxilor, școlă și literatura bisericii unite arată până la evidentă, că Românii prin s. Unire au închiat o unire dogmatică cu biserica Romei, mărturisind credința, ce o mărturisesc biserica acesta, De unde Mitropolitul Vancea cu sinodele sale stându pe baza credinței acesteia s'a purtat ca cel mai fidelu fiu al bisericii românești unite, și a ținut comuniunea de credință cu toți antecesorii săi și cu totu clerul și poporul începându dela Atanasii până la el.

În ce relațiune suntem dară noi cu romano-catolicii din țară? Suntem noi ore supuși lor sau hierarhiei lor?

Între noi și Romano-catolicii din țară și de airea nu este altă relațiune, decât ceea ce rezultă din comuniunea de credință. Mărturisim aceeași credință, ce o mărturisesc ei, sau pe lângă noi îi considerăm numai și numai pe ei de creștini dreptu-credincioși și pe alți nu. De unde de câte ori ne rugăm în biserică pentru toți „dreptu-credincioșii creștini” și „pentru toți frații nostri cei întru Christos”, îi înțelegem și pe ei, pe cându pe dissidenți, calvini, luterani, unitari nu-i înțelegem, ci pe aceștia îi înțelegem numai atunci, cându ne rugăm pentru „unirea tuturor”, fiindcă ei nemărturisind credința cea adevărată că noi și romano-catolicii, au lipsă de „unire”.

Mai departe profesându și Romano-catolicii ca și noi credința „sfintei catolicesc biserici a Romei”, de câte ori cineva atacă

¹⁾ Nilles Symbolae t. I. pg. 278.

²⁾ Petru Bod Historia unionis Valachorum.

credința acésta, noi suntem aliații firești ai lor și ei ai noștri întru apărarea credinței atacate. Și în sensul acesta se poate dice, că între noi și ei există o alianță religioasă în contra la ori ce inamic al credinței noastre comune. Alianța asta firească între noi și ei însă își are baza în unitatea credinței, și nici decum în unu pactu sau legătură diplomatică, cum susține dl. Densușan. Analog stă lucrul între noi și gr.-orientali Români. Fiindu-ne limba liturgică și oficială bisericăscă comună, de câte ori atacă cineva limba noastră, noi suntem aliații firești ai greco-orientalilor și ei ai noștri întru apărarea limbei. Alianța acésta însă nu se bazează pe vre-unu act politic, ci se bazează pe comuniunea limbei, și ese la ivelă în modu spontanu, de câte ori cere lipsa.

Altă relațiune între noi și romano-catolicii din țară, afară de alianța asta firească, care rezultă din unitatea credinței, nu vom cunoște nici cându. În specialu nu cunoștemu nici cea mai mică dependență dela ierarhia romano-catolicilor din țară, și ori ce încercare de a introduce o atare dependență o vom respinge ori și cându. Provincia noastră românească unită mitropolitană de Alba-Iulia este provincie coordonată provinciei rom. catolice de Strigonu, și nu subordinată acesteia întru nimic. Nici în confirmățiunea Mitropolitului Atanasiu, nici în bula ridicării episcopatului Făgărașului Românii uniți nu fură supuși iurisdicțiunii Primatului dela Strigonu. Era în bula reactivării Mitropoliei de Alba-Iulia apriut se dice, că Primatele dela Strigonu nu are nici unu dreptu de iurisdicțiune asupra Mitropoliei românești de Alba-Iulia. Și așa Mitropolia de Alba-Iulia profesează, ce e dreptu, aceeași credință cu Mitropolia dela Strigonu, legătură de subordinațiune între ele însă nu există. De unde Șincai, ca și alți mai mulți, reu înțelesu de dl. Densușan, adevărul îl dice, cându susține, că Românii gr. catolici nu sunt supuși romano-catolicilor.

Analogă este legătura între Românii gr.-orientali și între Sârbii din Ungaria. Sunt unite Mitropoliile lor prin unitatea credinței, cum susțin. Dependență ierarhică însă între Mitropoliile lor nu există. În relațiunea, ce rezultă din unitatea credinței, suntem ca și cu romano-catolicii din țară, cu romano-catolicii francezi, italieni, germani, spanioli, americani și alții. Dependență ierarhică între noi și ei însă nu există, cum nu există p. e. între Românii gr. orientali dela noi și între Muscali, Greci, Bulgari și alții.

Acésta este natura cea adevărată a s. Uniri espusă de Mitropolitul Vancea și de fruntașii clerului din 4 diecese în sinodele din 1872 și 1882, și în înțelesul acesta e considerată sfânta Unire de toți Românii și străinii, cari au ceva cunoștințe de lucrurile bisericesci. În înțelesul acesta doctorii în teologie propun u s. Unire în școlă, o apără în „Unirea“, o espun în opuri științifice, și sunt gata a o apăra în contra tuturor inamicilor din lăuntru și dinafară chiar și cu viața.

În cadrul sfintei Uniri cuprinse în înțelesul acesta biserică noastră se bucură de cea mai mare libertate posibilă de dezvoltare, independența noastră dela romano-catolicii magiari ne este asigurată, ritul, disciplina și limba noastră mântuită de pericolu, era de altă parte suntem la oaltă cu Mitropolitul Șulutu mândri pre unitatea în credință cu ginta latină și cu națiunile cele mai culte ale Europei, și mândri cu Mitropolitul Vancea, că nu depindem dela ierarhia vre-unei națiuni străine de noi în rit și limbă. Pre cându după s. Unire a dl. Densușan amu fi nisce lănceși, nisce nepronunțați, nisce caricaturile morale, pe cari nici neuniții nici catolicii nu ne-ar considera de frați în nici o privință, ci amu fi ca și amărâții aceia din „Comedia divină“ a lui Dante, pe cari ceriul nu-l primesce, era iadul și respinge.

În înțelesul acesta biserică noastră unită păstrându unitatea credinței cu întreaga lumea catolică din cinci continente, în mani-

festarea ei în mijlocul poporului nostru este totuși biserică națională, avându ierarhia sa națională, institutele sale naționale și limba sa națională. Precându biserică dl. Densușan rumpându comuniunea de credință cu totă lumea, și așezându credința pe base de pacte politice închiate de „strămoșii noștri“, sau cu unu cuvintu făcându și credința „națională“ este o biserică lipsită de ori ce putere morală asupra sufletelor. Căci credința din firea ei nu poate fi națională, și poftesce base multu mai puternice decâtu o hârtie sau unu manifestu „naționalu“ de alu „strămoșilor noștri“, dacă e vorba să străbată totu sufletul omului, și să-i dea tăria morală de lipsă spre a se ridica la idealul moralității inspirat de religione. Chiaru nice știința, analogă cu credința, nu poate fi națională, va să dică adevărată numai pentru o națiune, și pentru alta nu. Ci știința este universală pentru tôte poporele. Instituțiunile de știință, modul cum se cultivă știința, și efectele, ce le produce la diverse popore, potu fi naționale, va să dică să se manifesteze în o formă anumită numai la o națiune. Știința în sine însă nu poate fi nici cându națională. Chiar așa e și cu credința. Ea nu poate fi națională, va să dică adevărată numai pentru unu popor, și pentru altul nu. Ci sau e adevărată pentru tôte, sau pentru nici unu. Instituțiuni bisericesci, în cari se manifestă credința și se sbe în sufletul poporului nobilitându-l, și efectele ce le produce la diverse popore, potu fi naționale, va să dică ale unei națiuni, nici odată însă credința, care îndată ce e dechirată de națională, a unu singur popor, își pierde totă puterea, totu farmecul asupra sufletelor, și-și pörtă simburul disoluțiunii în sine însăși.

De unde, dacă s'ar realiza vre-odată ideile dl. Densușan, atunci amu poté dice, că din unu zel morbosu naționalu nimicind credința a nimicită însăși biserică, de care națiunea noastră, va concede și dinsulu, are cea mai mare lipsă acum și în viitoru totdeauna.

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Vedă eu, unde vrei să ajungi,“ observă Labeo. „Dar eu nu înțelegu lucrul așa. Tu presupuni o ființă sublimă, superioară tuturor ființelor, o putere primă, de sine stătătoare, și dela acésta derivi apoi tôte celealalte puteri. La mine însă e altcum: Eu credu într'o circulare vecinică, într'o repetire neîncetată a lucrurilor și puterilor, cari se petrecu una într'alta și fiindu în schimbare neîncetată prin frecare și mișcare se întregesc și se sprijinesc ele înseși împrumutate.“

Atenenul nu putu să nu suridă. „Rogu pre Augustu, să țină în minte vorbele lui Labeo,“ dise elu întorcându-se către împăratul și închinându-se. „Tu dici, că ori ce lucru își primesce puterea din afară. Da? Nu este nici o excepțiune?“

„De sigur că nu. Acésta e o catenă înfinită, în care ochii singuratici continuă fiesce carele puterea comunicată odată.“

„În chipul acesta recunosc, că era o vreme, cându puterea încă nu era comunicată. Căci averii îi premerge neaverea: poté cineva să mă combată într'acésta?“

Nimeni nu cuteză să vorbească.

Dionisiu începu era-și: „După cum dice Labeo, totu lucrul își are puterea de din afară, adică a primit-o dela altă ființă, ceea ce va să dică, era unu timp, cându acésta putere încă nu era dată nici unu lucru. Întregă catena lucrurilor era fără putere și aștepta unu impulsu, care să-lu

primască membrul cel dintăiu. Dar acum întrebă, că ore acestu impulsu, acésta împărțire primă a puterii de unde putea să vină? De cine a putut fi ea dată? Cuf să i-o mulțămim?“

Se făcu o pauză. Labeo încă tăcea.

„Pote că Domitiu Afer ne va poté da deslușirea,“ dise Dionisiu.

„Eu,“ începu Domitiu cu aeru ironic, „eu n'am fostu nici în școlă lui Labeo și nici în luminata Grecie. Eu ținu numai la aceea ce potu vedé, sunt materialist și ținu la simțurile mele sănătose. Nu vreu să știu nimica din cele ce se vorbescu despre Dumnezeu și despre sufletu, căci pre acestea nu le potu nici audi nici vedé, și de aceea ele pentru mine nici nu există.“

„Cum?“ dise Dionisiu înveselită. „Acésta este ultimatul tău bine cumpenit? Și tu nu vrei să primesci altu criteriu fără numai simțurile tale?“

„Dacă poți, învață-mă altul mai bun!“ răspuse Afer cu ironie.

„Să mă ierți, dar mi-se pare foarte adevătoru lucrul acesta! Tu ești hotărât să crești numai ceea ce-ți mărturisesc simțurile? Spune-mi acum, prietine Afer, pre care din simțurile tale ți-ai clăditu tu hotărrea? Care din simțuri te-a condus la ea? Sau spune-mi, dacă hotărrea acésta o poți vedé ori pipăi, miroși, audi ori gusta? Din tôte acestea nu poți nimica, și totuși crești în hotărrea aceea. Așa dar e o consecuție dreptă, că tu poți crede și lucruri, ce nu cadu sub simțurile tale.“

„Se înțelege, că acésta nu cade sub simțurile mele, căci nici nu e lucru,“ replică Domitiu cam iritat.

„A fostu Iuliu Cesaru unu lucru? A fostu Cartaginea unu lucru?“ continuă Dionisiu. „La totu casulă au fostu — nu însă și pentru tine, căci Iuliu Cesaru și Cartaginea nu cadu sub simțurile tale. Și tu totuși crești în ei, dar condusă nu de simțurile tale, ci de altceva. Chiar așa credu, și eu și cei mai mulți de aici, că există o Spanie, și acésta pentru că învâțatul Strabo, care a călătorit așa de multu, ne-o spune dicându, că este o țară, ce pörtă acestu nume.“

La aceste vorbe Augustu bătu în palme, și întregă societatea cu foarte puține excepțiuni începu să ridă.

„Asta e dela sine înțelesu,“ răspuse Afer cam turburat, „asta se înțelege dela sine, că eu potu crede nu numai ceea ce se poté audi și vedé. Ceea ce ceru, sunt probele. E nu numai Strobo singur, care spune, că există Spania, sunt mulți, foarte mulți, cari o spun acésta din timpuri îndepărtate. Unul singur poté să mă înșele, mulțimea martorilor însă nu. Trebuie să am ceva, pe ce să-mi razim credința mea, și acestu ceva e argumentul. Mulțimea martorilor, cari consună, imi sunt în acestu casu razimul convingerii. Spune-mi acum, ce argumente ne poți aduce tu, ca să ne convingi despre sufletu și despre nemurirea lui și despre existența unu Dumnezeu preafalt? Pentru ca să faci să te credă unu omu cuminte, trebuie să-i argumentezi și să-lu convingi! Cércă, dacă o poți face acésta!“

„Tu mă aduci era-și la întrebările puse de Augustu,“ dise Dionisiu. „Înainte însă de a începe de acolo, îți voi aduce unu argumentu, după cum tu imi ceri. Și încă unu argumentu îndoit, că nu totu ce cre-

demu, trebuie să ni-se demustre, — și nici că se pot demustre toate acelea. Să punem casul, că eu susțin o propoziție. Tu o negi, și eu susțin altă propoziție, pentru ca să demustre pe cea dintâi. Dar tu tragi acum la indoelă propoziția a doua din cauză că încă nu e demustrată, mă silești, să susțin a treia, și așa mai departe, numai pentru ca să demustre pe cea de mai înainte."

„Firesce," duse Afer.

„Dar tu nu te gândești la aceea, că trebuie să ajungem odată la un sfârșit, ori nu ajungem niciodată. De vom totu grămădi propozițiile și nu le mai sfârșim, tu nu ajungi niciodată la demustrarea ultimă, carea să hotărască credința ta, — și să punem casul, că ne oprim la o propoziție, la a treia ori la a cincă decia, tu totuși ăra n'ai demustrarea, carea să-ți facă plausibilă propoziția asta cea mai de pe urmă. Nu e așa?"

Afer vedea, că nu pôte să contradică.

Toți aprobau cu capetele și priviau unul la altul suridându și mirându-se.

„Voiam, împérate, să arăt, că omul după firea sa trebuie să credă multe și fără de demustrare," duse Dionisiu. „Dacă ăre cine crede și scie numai ceea ce pôte să demustre, atunci în magazinul nostru spiritual ar fi o serăcie nespūsă. — Potu ăre să rog acum pe erudiții Montanu și Capito, ca să ne împărțescă și ei, ce păreri au referitoriu la teoriile din cestuone?" (Va urmă.)

Editoru și redactoru răspundătoru:

Dr. Victoru Szmigelski.

(22) 2—3

Edictu.

După ce Toma Frăciu gr. cat. din comuna Nou-Săsescu legiuitul bărbat alu Annei Nucețiană gr. cat. ăr din Nou-Săsescu, trecuți acum 7 ani, și-a părăsit pre soția sa legiuită, fără ca să i-se pôte sci ubicațiunea aceluia, se citeză prin acēsta, ca în terminu

de unu anu și o ăi să se presente înaintea subscrisului foru matrimonialu, căci la din contră procesul divorțialu ărdu în contră-f se va pertracta și decide și în absența lui. Dela forul matrimonial gr. cat. de I-a Instanță deleg. alu Protopopiatului Cichindelu. Secădate la 24 Aprilu 1893.

Demetriu Cuteanu,
protopopulu preș. for. matrim.

Nr. 204—1893.

(23) 2—3

Edictu.

După ce Nicolae Milea gr. cat. din Vestem, și-a părăsit pre legiuita sa mulere Eva Dărăbanțu gr. cat. totu din Vestem, și nu se scie ubicațiunea aceluia, se citeză prin acēsta, ca în terminu de 1 anu și o ăi, să se prezente înaintea subscrisului foru matrimonialu, căci la din contră procesul divorțialu ărdu în contră-I de cătră mulere sa, se va pertracta și decide și în absența lui. Dela forul matrimonial gr. cat. de I-a Instanță.

Sibi, în 7 Aprilu 1893.

Ioan V. Rusu,
protopopu.

Cu deosăbită stimă cuteză a încunoscința pre Veneratul Cleru greco-catolicu, că precum și până acum iaș asupra-mi gățirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsari și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai leftine.

Cu proiecte colorate servescu cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigat recunoscere deosăbită, și toate mă îndreptătescu la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărțasi ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele celu bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tariful de zone dispărându depărtările, prin acēsta capacitatea de concourință mi-s'a măritu.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

(6) 15—52

cu deosăbită stimă

Carol Müller,

auritoru și fabric. de recuis. bisericesci.

Cele mai bune și mai sigure

Seminte

economice, de legumi și de flori,

cele mai frumoșe rose și plante de flori,
cele mai fine sorte de fragi și șpărgă (Spargel),
precum și toți articlii de grădină

le liferază sub garanță veritabile și câtu se pôte de leftine

Wilhelm Mühle

liferantă de curte,

etablissement de seminte și plante

Temesvár.

Liferantulă celor mai mulți membri ai Clerului înaltu. — Couranturi de prețuri cu ilustrațiuni bogate trimită la dorința gratis și franco.

(15) 12—12

Turnătoriu de clopote și de metalu a lui

ANTONIU NOVOTNY

se recomandă P. T. publiculu și comunelor pentru pregătirea din nou de clopote de totă mărimea, respective pentru combinarea mai multor clopote nouă după tonuri satorice înainte, aranjate după sistem nou, pre lângă garanție de mai mulți ani, cu corone de lemnu ori de feru bătutu ori vērșatū, așa că clopotele astfel construite se potu întorce ușor și de mai multe ori, prin ce clopotul se scutesce de crepare.

Recomandă mai ales invențiunea sa de

Clopote perforate

caru suntă premiate de mai multe ori și privilegiate,

caru dau unu sunetă mai tare, mai durabilu și adănotu și așa unu astfel de clopotu de 200 kg. este egalū cu altul de 260 kg. — Mai departe soaune din feru bătutu sub clopote, clopote de orologiu în totă mărimea și toate părțile de metalu, ce se țin de specialitatea asta. — Clopote de 150 kg. și mai mici și pompe de mână se potu afla tot-deuna în depositu. — Se recomandă pentru comisii câtu de multe

Antoniu Novotny,
Temesvár, Gyárváros.

(19) 5—10